

великим містам також створювались міліцейські підрозділи на основі офіцерства та студентства. Зокрема у Києві деякий час діяла воєнна міліція до складу якої здебільшого входили офіцери та юнкери. Існував і міліцейський підрозділ сформований на базі студентів Київського університету. Наказ міністра військових справ УНР (лютий 1918 р.) започатковує залізничну міліцію. Вона мала охороняти залізницю, тому потрапила у підпорядкування «начальника військових сполучень».

Коли у березні 1918 р., більшовики залишили більшу частину України, уряд УНР ухвалив рішення, яке припинило подальшу організацію загонів «Вільного козацтва». При цьому, гроші (130 млн. крб.), які планувалося витратити на ці формування, переходили міністерству внутрішніх справ, з метою прискорення процесу організації міліції. Чималі кошти – 500 тис. крб., Рада народних міністрів УНР виділила київській міліції [4, с. 94]. Такі зміни свідчили про перегляд урядом УНР своїх поглядів на подальшу розбудову міліції на користь бачення її як добре організованого органу з постійним штатом.

Протидіяти злочинності міліції УНР доводилося у надважких умовах повоєнної розрухи. Всупереч несприятливим обставинам її підрозділи підтримували громадський порядок, допомагали фіскальним органам, тощо.

Серед інших важливих напрямків діяльності міліції: боротьба з поширенням несанкціонованих обшуків і реквізіцій, припинення незаконного обігу зброї серед населення тощо. Якщо сил місцевих міліцейських підрозділів, що займалися обеззброєнням громадян бракувало, їм допомагали регулярні військові частини Армії УНР та німецькі союзники.

Список бібліографічних посилань

1. Логвиненко І. А., Гавриленко О. А. Органи охорони громадського порядку в Україні доби Центральної Ради (березень 1917 р. – квітень 1918 р.). *Вісник Університету внутрішніх справ*. 1998. Вип. 3–4. С. 126–137.
2. Іванов В. М. Історія держави і права України : підручник. Київ : МАУП, 2007. 552 с.
3. Кульчицький В. С., Тищик Б. Й. Історія держави і права України : підручник. Київ : Ін Юре, 2007. 624 с.
4. Історія держави і права України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / за ред. В. Я. Тація, А. Й. Рогожина. Київ : Ін Юре, 2000. Т. 2. 648 с.

Одержано 25.03.2019

УДК 34.018

Лідія Іванівна КАЛЕНІЧЕНКО,

доктор юридичних наук, доцент,

професор кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4068-4729>

СУТНІСТЬ ЗАКОННОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Одним із пріоритетних напрямків діяльності України як демократичної, правової, соціальної держави є захист законних інтересів, свобод та прав людини і громадянина. Задля досягнення даної мети повинен ефективно функціонувати весь державний апарат країни.

Правоохоронні органи взагалі та структурні підрозділи Національної поліції України, зокрема, відіграють одну із основних ролей у процесі реалізації функцій демократичної, правової, соціальної держави. Відтак, основною метою Національної поліції є служіння народові України, захист прав, свобод і законних інтересів громадян, забезпечення публічної безпеки і порядку, надання послуг у правоохоронній сфері. Від ефективності виконання завдань, що покладені державою на Національну поліцію України у значній мірі залежить рівень правопорядку та законності в державі та суспільстві

Працівник Національної поліції України як посадова особа, що наділена держано-владними повноваженнями, а також як громадянин, під час несення служби та у буденному житті, повинен неухильно дотримуватися службової дисципліни, безапеляційно і точно виконувати вимоги всіх нормативно-правових приписів. За невиконання або неналежне виконання вимог нормативно-правових приписів працівники Національної поліції України притягаються до юридичної,

«правової відповідальності» [1, с. 76; 2, с. 61; 3, с. 278]. Юридична відповідальність конкретного працівника Національної поліції України є гарантією виконання ним належним чином службових обов'язків та не порушення режиму законності, службової дисципліни. Юридична відповідальність є одним із засобів забезпечення законності в діяльності Національної поліції України.

Категорія законності є складною за своїм змістом та сутністю. У юридичній науковій літературі законність розглядають як принцип формування правової держави або як її ознаку; як спосіб управління суспільством; як режим чіткого виконання закону. Крім цього, законність трактують як сукупність вимог, гарантій, що забезпечують порядок у державі. Чимало уваги у юридичній літературі приділено таким категоріям як «режим законності», «метод законності», «стан законності» та ін. [4; 5; 6].

Сутність законності як режиму полягає у тому, що всі суб'єкти права, незалежно від сфери життєдіяльності та виду правового статусу, добросовісно виконують нормативно-правові приписи діючого законодавства. Правовий режим законності є можливим лише за умови реалізації приписів норм права як державою, посадовими особами, державними службовцями, суб'єктами права, які наділені державно-владними повноваженнями, так і суспільством, громадянами, іноземцями, особами без громадянства.

Законність (як режим) передбачає дотримання приписів чинного законодавства учасниками суспільних відносин, що виникають і реалізуються у сфері діяльності Національної поліції України. Режим законності у діяльності Національної поліції України передбачає встановлення атмосфери практичного втілення ідеї верховенства права у життя, поваги до законних інтересів прав та свобод громадян.

Законність як принцип права є ідеєю, установкою (є відправною точкою), що закладає основу розвитку і функціонування права. Законність як принцип поведінки суб'єктів права, законність як принцип функціонування державних органів, посадових осіб за своєю сутністю є вимогою добровільного виконання суб'єктами права своїх обов'язків та реалізації ними прав, законних інтересів у межах правової системи.

Законність як принцип права у діяльності Національної поліції України передбачає, що працівники Національної поліції України діють на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України. Працівники Національної поліції України під час виконання своїх повноважень повинні не лише дотримуватися вимог чинного законодавства, а й забезпечувати режим законності та правопорядку у суспільстві та державі. Режим законності має забезпечуватися законним шляхом, законними методами, способами.

Принцип законності вимагає від поліцейського: 1) беззаперечного, безапеляційного підпорядкування виключно лише вимогам норм права; 2) об'єктивного, неупередженого, повного, належного виконання своїх обов'язків та реалізації наданих прав у рамках, формах та у спосіб визначених чинним законодавством; 3) діяти у межах принципу «дозволено те, що прямо передбачено законом».

Суть законності як методу державного управління полягає в тому, що держава через свої органи управляє суспільством лише правовими засобами і у рамках права. Метод законності проявляється у діяльності державних органів, посадових осіб, і полягає у реалізації ними змісту норм права дозволяючого, забороняючого, зобов'язуючого характеру. Суб'єкти права, наділені державно-владними повноваженнями, з однієї сторони, у межах своєї компетенції мають створювати умови для реалізації громадянами їх прав, законних інтересів та обов'язків, а, з іншої сторони, - у межах своїх повноважень повинні захищати такого роду права, у випадку їх порушення.

Поліцейські як посадові особи, наділені державно-владними повноваженнями, під час виконання обов'язків і завдань державного характеру повинні діяти законними методами. Суть законності як методу діяльності Національної поліції України полягає у тому, що: 1) поліцейські в процесі несення служби, застосовуючи норми права щодо конкретних життєвих обставин, спираються на принципи та вимоги законності; 2) під час виконання обов'язків та реалізації прав поліцейські не виходять за межі своєї компетенції, діють лише у рамках права; 3) в процесі здійснення контролюючих функцій та функцій нагляду за законністю дій учасників суспільних відносин, поліцейські дотримуються правових процедур, використовують правові методи та способи.

Законність відіграє особливу, визначальну роль у організації та здійсненні діяльності Національної поліції України. Сутність законності у організації та діяльності поліцейських полягає

в тому, що в результаті дії законності як принципу, законності як методу діяльності поліцейських виникає режим суспільного життя, який характеризується тим, що більшість членів суспільства, суб'єктів права дотримуються і виконують зміст норм права.

Список бібліографічних посилань

1. Клодин В. М. Правовые основы службы в советской милиции. М., 1983. 87 с.
2. Доценко О. С. Організація управління міліцією громадської безпеки в сучасних умовах : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2003. 207 с.
3. Стародубцев А. А. Поняття та види юридичної відповідальності працівників органів внутрішніх справ. *Право і Безпека*. 2012. № 3. С. 276–280.
4. Соколов Н. Я. Правовая культура и законность. *Вестник Российской правовой академии*. 2008. № 2. С. 8–15.
5. Юнусов А. А. Законность как важнейший фактор обеспечения прав человека и гражданина. *Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия «Право»*. 2005. № 8 (48). С. 47–55.
6. Рыбаков В. А. Законность: к вопросу о понятии. *Вестник Омского университета. Серия «Право»*. 2013. № 2 (35). С. 6–11.

Одержано 20.03.2019

УДК 343.352

Володимир Валерійович КАПУСТНИК,

кандидат юридичних наук, асистент,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0733-4233>;

Олександр Іванович КРИВЕНКО,

кандидат юридичних наук, асистент,
Харківський національний медичний університет;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7115-4715>;

Ангела Юріївна СТАЩАК,

кандидат юридичних наук, асистент,
Харківський національний медичний університет;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2854-4520>;

Вячеслав Костянтинович СОКОЛ,

кандидат медичних наук, доцент,
Харківський національний медичний університет;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8892-1765>

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОМІРНОСТІ ОТРИМАННЯ ПОДАРУНКІВ ЛІКАРЯМИ

Наразі майже неможливо собі уявити матеріали засобів масової інформації де б не обговорювались негативні фактори професійної діяльності медичних працівників, і саме через це у суспільстві існує розповсюджена думка, що «всі лікарі – хабарники». Питання про форму вираження подяки медичним працівникам обговорюється і не втрачає своєї актуальності вже не один рік, при чому думки висловлюються діаметрально протилежні. Тому при вивченні цієї проблеми, насамперед, слід розрізняти такі поняття, як «отримання неправомірної вигоди», що однозначно є злочином, і «отримання подарунка» або «подяка», що може бути або корупційним правопорушенням, або цілком легальною дією.

Приводів для подарунка медичним працівникам існує безліч: це стосується як загальноприйнятих, на кшталт дня народження або професійного свята «Дня медика», так і особистих, тобто подарунків в знак подяки. При цьому доречно звернути особливу увагу на те, що досить розповсюджені терміни «медичний працівник» та «лікуючий лікар» не є тотожними. Переважна більшість пацієнтів висловлюють подяку за лікування у вигляді подарунків чи «конвертів» з грошовими коштами саме лікарям. При цьому, щоб зробити подарунок лікарю саме у вигляді «конверту», пацієнту треба бути обережним, тому що, у деяких випадках, ці дії можуть призвести до адміністративної або кримінальної відповідальності медичного працівника. І саме в